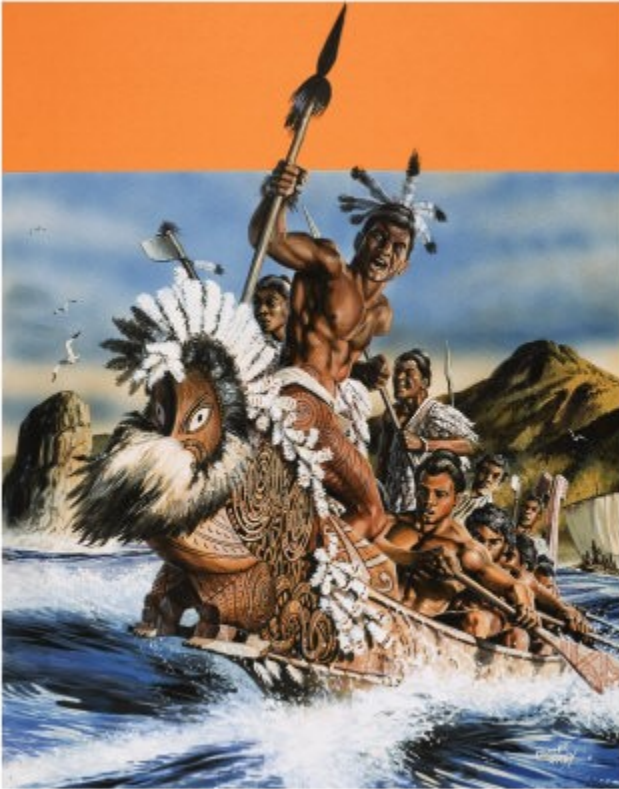

Maoři

původní obyvatelé
Nového Zélandu

Maoři (Maori, znamená “obyčejný”)

- původní polynésští obyvatelé Nového Zélandu (maorsky Aotearoa – Země dlouhého mraku)
- přišli z jihozápadní Polynésie před rokem 1300, legenda o Hawaiki
- Maoři během let vybudovali fungující společnost

Maorský náčelník s tetováním *moko*

17. století

- 1642 Holanďan Abel Tasman objevil Nový Zéland
- jeho posádka povražděna v Murderer's Bay (Zátoka vrahů)
- nezájem o osídlení Nového Zélandu
- **1665:** V Nizozemí se poprvé objevuje jméno "Nieuw Zeeland" po holandské provincii Zeeland.

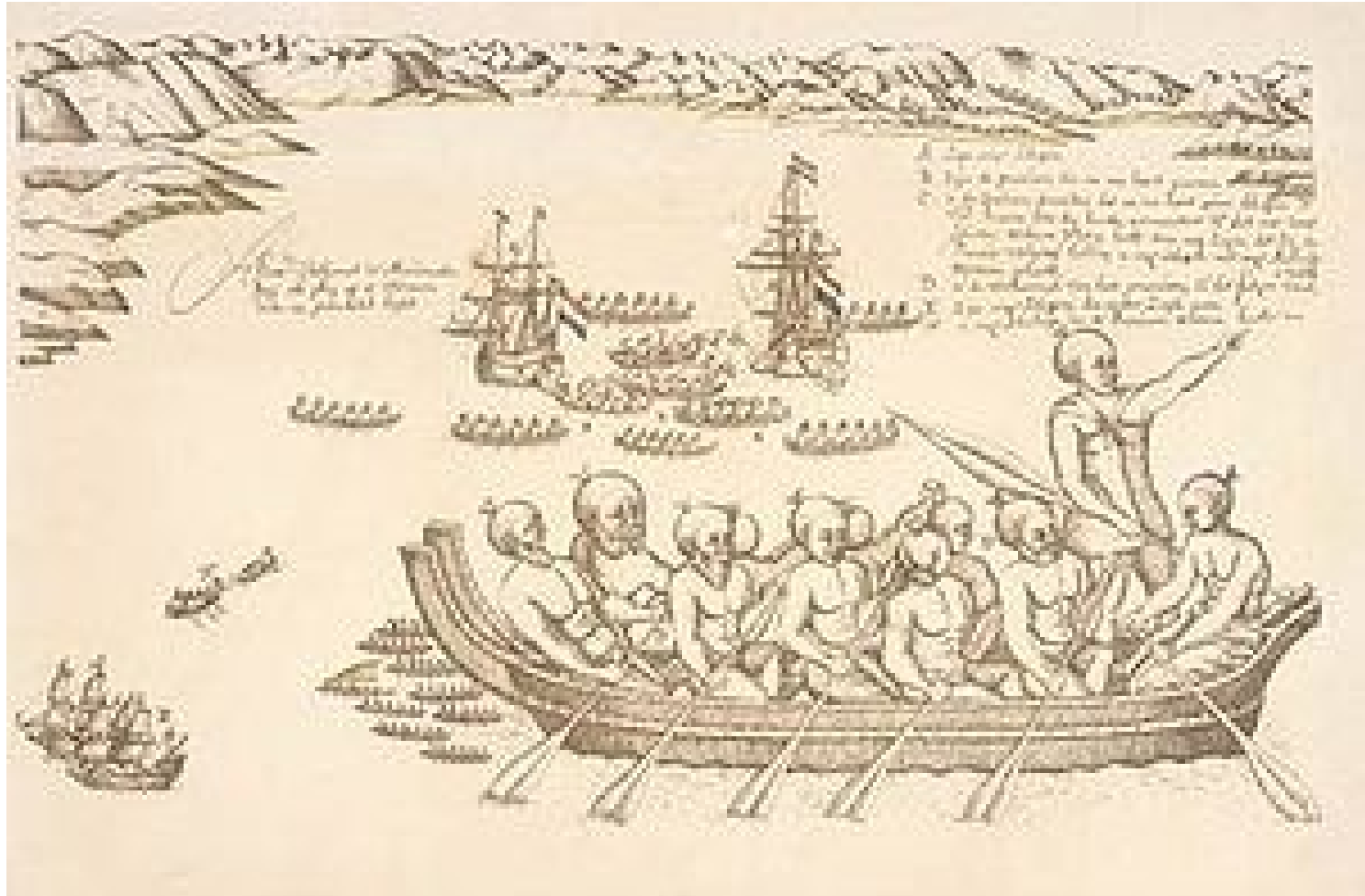

18. století

- **1769-70:** Kapitán James Cook obeplouvá oba ostrovy a zakresluje je do mapy, "Nový Zéland" určuje jako državu Británie.
- první kontakty mezi Maory a "bílými", kontakty s velrybáři a rybáři
- Maoři často pracovali na lodích přistěhovalců, v přístavech, atd...

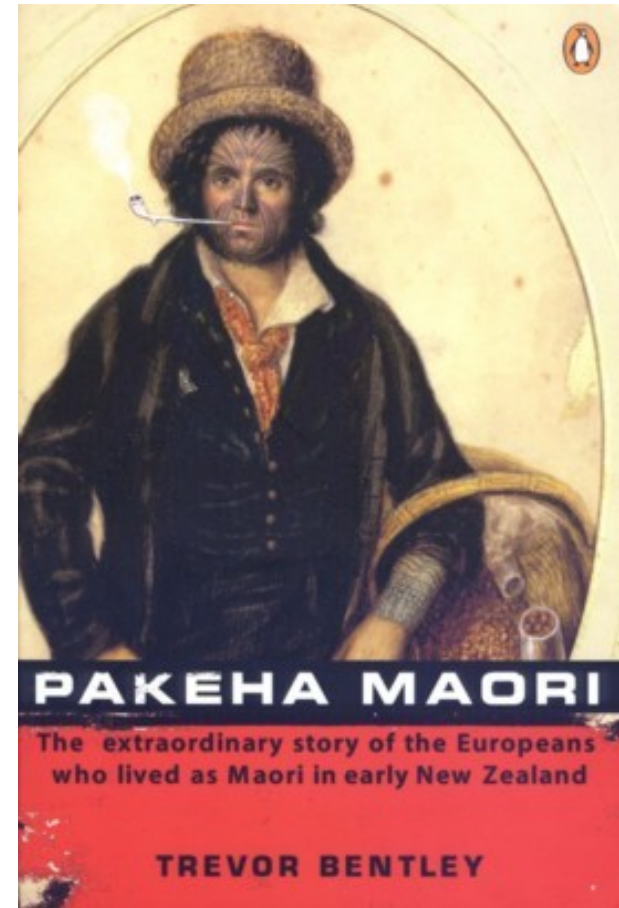

První dojem Evropanů

19. století

- **1814:** Ze Sydney připlouvá první anglikánský misionář Samuel Marsden, na Zéland přiváží ovce, koně, drůbež, hovězí dobytek, šíří mezi Maory nejen křesťanství, ale i moderní evropské technologie.
- v roce 1830 pouze 2000 přistěhovalců na Novém Zélandu, Maori stále ještě ve většině
- mnoho přistěhovalců se vzdalo evropské kultury a stalo se Maory (*Pakeha Maori*)

- Maoři převzali zbraně od bělochů a používali je, i *Pakeha Maori*, ve válkách mezi kmeny
- **1835:** Deklarace nezávislosti Spojených kmenů Nového Zélandu byla podepsána náčelníky 34 kmenů ze severu Severního ostrova.

- **1852:** Velká Británie uděluje Novému Zélandu autonomní status ústavním zákonem. Vzniká zde parlamentní systém - schválen NZ Constitution Act, který založil General Assembly / Obecné shromáždění a prvních šest provincií a jejich vlády.
- **1863:** Německy mluvící přistěhovalci z Čech zakládají osadu Puhoi.

- 1867: Vytvořena čtyři křesla pro maorské zástupce v parlamentu. Maorští muži starší 21 let jdou volit. Je to pravděpodobně první udělení volebního práva bez majetkové restrikce na světě.
- **1893:** Nový Zéland se stává první zemí na světě, kde je uděleno všeobecné volební právo ženám.

1846 maorský náčelník

Vliv přistěhovalců na maorskou společnost

- přistěhovalci sebou přivezli nemoci jako chřipku a spalničky, které snížily počet maorských obyvatel o cca 10% - 15%
- zakládání plantáží na len ve vlhkých oblastech znamenalo zvýšenou úmrtnost původních obyvatel
- osvojení si pušek mělo za následek krvavou válku mezi maorskými kmeny mezi lety 1805 – 1840 (*Musket Wars*), při které bylo několik kmenů vyhlazeno a další byly vyhnány ze svých tradičních území jinam

Treaty of Waitangi

- zvyšující se počet přistěhovalců, zvýšená aktivita křesťanských misionářů a v podstatě žádné právní postavení přistěhovalců donutilo britskou korunu jednat
- leden 1840 Královna Viktorie oficiálně postoupila Nový Zéland britské Koruně
- na NZ poslán William Hobson, který vyjednal s maorskými kmeny *Treaty of Waitangi*, Waitanžskou smlouvu
- smlouva ustanovila guvernéra Nového Zélandu a Maoři postoupují suverenitu Británii, "získávají garance na vlastnictví půdy a práva a privilegia občanů Británie".

- Britové chápali smlouvu jako faktické ovládnutí Nového Zélandu a v budoucnu ji v podstatě nedodržovali
- v roce 1975 založena speciální komise, posuzující nařízení NZ vlády z pohledu Smlouvy, verdikt komise má však pouze doporučující charakter
- dnes je smlouva z Waitangi chápána jako základní dokument Nového Zélandu a Novozélandanů jako národa

Podepsání Waitangi Treaty

Po Smlouvě

- **1860:** Počátek válek o půdu s Maory z oblasti kolem Taranaki. Největší konflikt byl ukončen ve Waikato roku 1864 rozsáhlou konfiskací půdy maorských kmenů.
- nové zákony týkající se maorské půdy vešly v platnost v roce 1862 a 1865, a měly za následek konfiskaci 95% půdy, patřící maorským kmenům (63.000.000 akrů z původních 66.000.000)
- na konci 19. století úpadek maorské kultury a přesvědčení, že se Maoři asimilují s Evropany a jako etnikum vymizí

Bojovnice za volební právo žen do maorského parlamentu

Demografické údaje

- 1840:

Maoři: 100.000 obyvatel

Evropané: 2.000 obyvatel

- 1896:

Maoři: 42,113 obyvatel

Evropané: více než 700.000 obyvatel

20. století

- úpadek maorské kultury a společnosti se zastavil navzdory mnoha smíšeným manželstvím a vlivu majority
- vzestup maorských politiků
- **taktika:** obroda národa možná pouze v tom případě, že přijmeme západní kulturu, medicínu, systém vzdělání
- **Sir Apirana Ngata** stál za programem, kdy byla kmenům vracena původní půda
- zasloužil se také o znovuoobnovení maorského umění (malby, vyřezávání)

Sir Apirana Ngata

První světová válka

- NZ jako část Britského impéria povolala vojáky, Maoři dostali od bristké koruny výjimku
- ovšem i tak maorští dobrovolníci vytvořili 28. maorský batalión, který válčil na Krétě, v Itálii a v severní Africe. Celkem dobrovolně narukovalo 17.000 Maorů
- každý třetí muž na NZ zabit či zraněn na frontě

Druhá světová válka

- **1939:** Nový Zéland posílá vojenské oddíly na pomoc evropským spojencům. Druhá světová válka má na svědomí pravděpodobně největší počet ztrát (mrtvých a raněných) na světě v přepočtu na počet obyvatel ze všech zúčastněných zemí. Mezi zabitými také mnoho Maorů.

60. léta 20. století

- od 60. let 20. století renesance maorské společnosti
- Britská koruna ustanovila *Waitanžský tribunál* (Waitangi Tribunal), který prošetřoval a kontroloval rozhodnutí NZ vlády v oblastech se vztahem k Maorům
- Maoři se začali angažovat zejména v rybaření a lesnictví
- většina Maorů žije ve městech, mnoho z nich ztratilo kontakt se svým dědictvím (zvyky, tradice)
- maorština začíná mizet, mnoho dětí mluví pouze anglicky

70. léta 20. století

- Maoři se stále snaží o dosažení suverenity
- NZ vláda podporuje výuku maorštiny a maorské kultury ve školách
- vznik mateřských škol *te kohanga reo*, které vyučují pouze v maorštině

1975 Treaty Of Waitangi Act

- **1975:** Treaty of Waitangi Act odsouhlasil nároky maorského obyvatelstva na půdu na základě původní smlouvy. Tím začíná dlouhý proces přiznávání nároků maorského obyvatelstva na půdu a jejich kulturní dědictví.

od. 90. let 20. století

- vznik středních škol, vyučujících pouze v maorštině
- samostatný maorský televizní kanál
- ve sčítání lidu roku 2006 byla maorština druhý nejrozšířenější jazyk na NZ, 4% obyvatel
- Maoři mají vyhrazený určitý počet míst v NZ parlamentu
- samosprávy musí konzultovat činy s maorskými představiteli

1995

- **1995:** 22. května premiér James Bolger a maorská "královna" Te Arikunui Dame te Atairangikaahu podepisují v Turangawaewae Marae dohodu předpokládající navrácení zestátněné půdy původnímu obyvatelstvu. Maorové kmene Tainui získávají zpět od vlády 15 782 ha půdy a rovněž kompenzaci 170 miliónů NZ dolarů na urovnání svých nároků (podle dohody z Waitangi), obdobné smlouvy o kompenzacích dále pokračují.

Sociální situace

- přes velký pokrok ve 20. století maorská populace stále vykazuje větší nemocnost, nižší stupeň vzdělání, vyšší nezaměstnanost a vyšší procento kriminality než většinová populace

- Maoři tvoří 14% NZ populace
- 50% všech vězňů jsou Maoři
- 50% Maorů žije v nejchudších čtvrtích měst
- pouze 47% maorských studentů dosáhne maturity
- častější výskyt alkoholismu, závislosti na tabáku a obezity
- dožití maorských mužů je pouze 69 let (77,2 let majorita)
- dožití maorských žen je pouze 73,2 let (81,9 let majorita)
- častější výskyt domácího násilí

Rasismus

- ačkoliv není rasismus na NZ tolik rozšířen, byly zaznamenány případy vandalismu, např. posprejování posvátných maorských budov rasistickými hesly

Maorská kultura

- tradiční skupinový tanec HAKA
- vyřezávání
- tradiční jídlo *hangi*

